

ตำนานพระบรมธาตุ เป็นบันทึกเรื่องราวความเป็นมา ของการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ในสมัย พระเจ้าศรีธรรมโศกราช (พุทธศตวรรษที่ ๑๘) เนื้อความกล่าวถึงพี่น้องสองคนจากเมืองทนต์บุรี (ในอินเดียตอนใต้) อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาฝังไว้ ณ หาดทรายแก้ว เทพยดาบันดาลให้มีภาพยนต์หรือกา ๔ ผุ้รักษาอยู่เมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทราบเรื่องจึงให้ขุดค้น เพื่ออัญเชิญพระบรมธาตุขึ้นมา แต่ไม่พบ เพราะภาพยนต์กำบังไว้ จนกระทั่งต้องทูลเชิญเจ้ากาภาษา(พระโอรสเจ้าเมืองโรมวิสย) มาช่วยแก้กาภาพยนต์นั้นจึงพบพระบรมธาตุบรรจุทองคำ ๔ ใบ เจ้ากาภาษา จึงทูลให้พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงขุดเป็นหลุมกว้างยาวและลึก ๘ วา แล้วทำสระลึก ๒ วา เอาแม่ขัน(ขันสาครขนาดใหญ่) บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ลอยน้ำไว้พร้อมพานดอกไม้ และเครื่องบูชา นำตุ้มหุ้มบรรจุทองคำวางไว้สี่ทิศ ในตุ้มนั้นมีพิฆพญานาค เจ้ากาภาษาได้ผูกกาภาพยนต์ รักษาคุ้มครองไว้ไม่ให้น้ำเหือดแห้ง ตราบพุทธศักราช ๕๐๐๐ จากนั้น จึงสร้างองค์พระเจดีย์ใหญ่ครอบไว้ โดยมีฐานกว้างยาว ๑๖ วา สูง ๓๗ วา

Legend of the Phra Boromathat Stupa of Nakhon

Si Thammarat

According to the Chronicle of Nakhon Si Thammarat City, it was around the ๒nd century A.D that the Buddha's Tooth Relics were brought to Thanatha Buri in southern India for worship. Upon hearing the news, its neighboring cities came to request a share of the relics. King Khosiharat of Thanatha Buri twice denied their requests. So these cities made advances with their armies to take away the Relics. King

Khosiharat could not withstand these forces, so he gave the Relics to his son and daughter, Prince Thanatha Kumarn and Princess Hemchala, and their servants to carry on a junk boat to Sri Lanka. The boat capsized during a big storm; the two and their retinue had to cling to wooden ship planks and drifted to the coast of Trang country. They walked inland, mistaking that they were in Sri Lanka. Upon arriving at Sai Kaew Beach, they buried the Holy Relics which they had placed in a bundle in their hair, in the sand and built a small stupa to mark the spot. As time passed, in ๑๑๗๖ A.D King Si Thamma Sokarat came to govern the Sai Kaew Beach community. When he heard that there used to be a stupa containing the Holy Tooth Relics, he demanded a search for the stupa. After it was found, he invited the local citizens to restore it into a big bellshape stupa ๙๐ meters high with major assistance from Lankan monks. The restoration was successfully completed and it remains a great stupa we see today.

พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นสถูปเจดีย์ ที่เชื่อกันว่ามีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ก่อสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าศรีธรรมมาไตรกราช ราว พ.ศ.๑๗๑๙ ในคราวตั้งเมืองนครศรีธรรมราชที่หาดทรายแก้วรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นทรงระฆังคว่ำหรือทรงโอคว่ำตั้งอยู่ บนฐานสี่เหลี่ยมอันเป็นรูปแบบ ซึ่งได้รับอิทธิพล ศิลปะลังกา ลักษณะสถาปัตยกรรมคล้ายกับเจดีย์กิริวิหาร เมืองโปโลนนารูวะ ประเทศศรีลังกา ซึ่งสร้างในสมัย พระเจ้าปารกกรมพาหุ ราวต้นพุทธศตวรรษ ที่ ๑๘ ปัจจุบัน พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นปูชนียสถาน ซึ่งพุทธศาสนิกชนในจังหวัดภาคใต้ และทั่วประเทศรู้จัก และนับถือ ถือเป็นหนึ่งในเจ็ดแห่งที่เป็น "พระมหาเจดีย์" ในประเทศไทย

Phra Boromathat Nakhon Si Thammarat Stupa is believed to house the Buddha's Relics. It was built around ๑๑๗๖ when King Si Thammarat established Nakhon Si Thammarat at Sai Kaew Beach. The architectural style is Sinhalese, with a bell-shape structure on a square base. Today Phra Boromathat Nakhon Si Thammarat Stupa is a sacred religious monument well known to Buddhists in the southern provinces and all over the country. It is regarded as one of the seven Maha Chedis or "Great Stupas" in Thailand.

วิหารธรรมศาลา เป็นวิหารขนาดใหญ่อยู่ทาง ทิศตะวันออก ของพระบรมธาตุเจดีย์ด้านหน้ามีพระพุทธรูปยืน ทรงเครื่องปางประทานอภัย ชื่อ "พระหนทกุมาร" ด้านหลังมีพระพุทธรูปทรงเครื่องปางห้ามญาติ ชื่อ "พระเหมชालา" พระพุทธรูปทั้งสององค์สร้างขึ้นเพื่อระลึก ถึงเจ้าชายหนทกุมาร และเจ้าหญิง เหมชาลาที่ อัญเชิญ พระบรมสารีริกธาตุ จากเมืองทนบุรี (ในอินเดียตอนใต้) มาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้ว

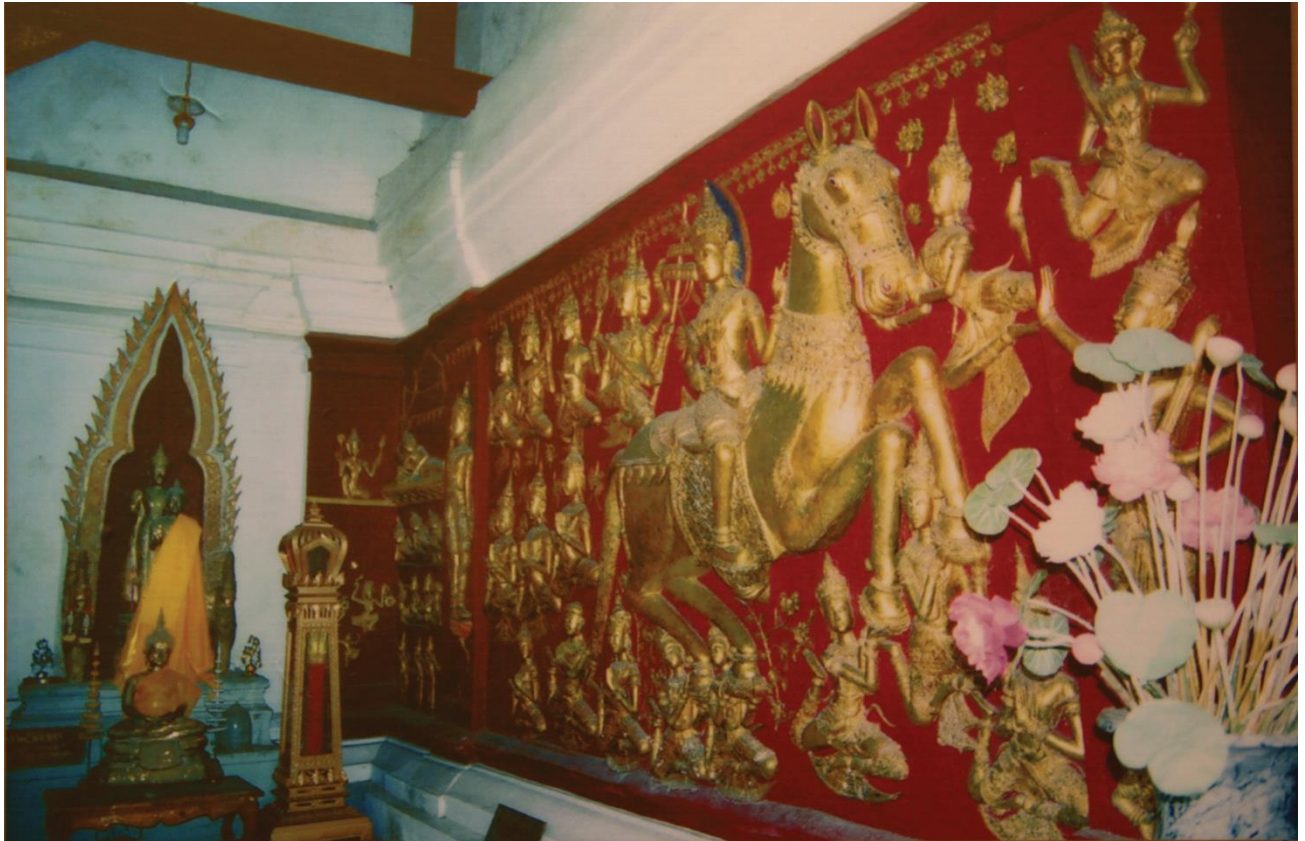
Thammasala Congregation Hall is a big hall situated to the east of the Phra Boromathat Stupa. In front there is a standing Buddha image in the "Greeting of Forgiveness Posture" named Phra Thanatha Kumarn. At the back there is a fully dressed Buddha image in the "Stopping Relatives Posture" named Phra Hemchala. These two images were built in memory

of Prince Thanatha Kumarn and Princess Hemchala who brought the Buddha's Relics from Thanatha Buri (in Southern India) to be installed at Sai Kaew Beach.

วิหารคด เป็นพระระเบียงล้อมรอบพระบรมธาตุเจดีย์ ทั้งสี่ด้านมีพระพุทธรูปนั่งประดิษฐานทั้งสี่ด้านรวม ๑๗๓ องค์ จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "พระด้าน" เดิมใน วันธรรมสวนะ วิหารนี้ใช้เป็นที่พักผ่อน หนังสือพุทธ (สมุดข่อย) ก่อนฟังพระธรรมเทศนา จนเป็นประเพณีประจำวัดนี้ เรียกว่า "ประเพณีสวดด้าน" ปัจจุบันใช้เป็นที่พักผ่อน ศาสนกิจของพุทธศาสนิกชนที่มาจากพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นครั้งคราว

Khot Congregation Hall is a gallery surrounding the Phra Boromathat Stupa on all four sides. There are ๑๗๓ seated Buddha images placed along all sides, hence the hall is also called "Phra Darn" ("Side Buddhas") Hall.

วิหารพระทรงม้า (หรือวิหารพระม้า) เป็นวิหาร ขนาดกลาง อยู่ติดกับวิหารทับเกษตร ภายในมีภาพ ประติมากรรมปูนปั้นนูนสูง ฝีมือประณีตสวยงามยิ่ง เป็นรูปเจ้าชายสิทธัตถะ ทรงม้ากัณฐกะเสด็จออกบรรพชา มีพระอินทร์ พระพรหม และเทพยดาตามเสด็จวิหารนี้ จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า วิหารพระมหาภิเนษกรมณ์มีบันได ขึ้นไปยังลานประทักษิณรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ที่ เชิงบันไดประดับด้วยรูปยักษ์ นาค และสัตว์ในป่า หิม พานต์ ซึ่งทำด้วยปูนปั้นที่หัวบันไดมีรูปเทพยดาทำด้วย ปูนปั้น ประหนึ่งคอยพิทักษ์พระบรมสารีริกธาตุ บาน ประตู เข้าลานประทักษิณ เป็นไม้แกะสลักลงรักปิดทองบานซ้าย เป็นรูป พระพรหมบานขวาเป็นรูปพระ นารายณ์

Phra Song Ma Congregation Hall (or Phra Ma Congregation Hall) is a medium-size hall next to Thap Kaset Congregation Hall. Inside is a beautiful stucco sculpture of Prince Sitthaththa riding Kantaka horse to enter monkhood, followed by Indra, Bhrama, and other deities. There is a staircase to the courtyard around Phra Boromathat Stupa used for the meditative walk around the Stupa. At the foot of the staircase there are stucco figures of giant demons, nagas, and creatures from the Himavat Forest. At the head of the staircase there are figures of deities that appear to be guarding the Buddha's relics. The door panels leading to the circumbulation area are wooden sculptures covered with black lacquer and gold leaves. Bhrama is depicted on the left panel with Vishnu on the right.

วิหารสามจอม เป็นวิหารขนาดเล็กอยู่ ภายในวิหารคด มีพระพุทธรูปทรงเครื่องปางมารวิชัย ฝีมือช่างอยุธยา ชื่อว่า "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" ผนังด้านหลังมีซุ้มปูนปั้น รูปพระสิทธัตถะ ทรงตัดเม่าเพื่อออกบรรพชา ที่ฐานซุ้มซ็บบรรจุอัฐิ เจ้านายเชื้อสาย เจ้าพระยานครศรีธรรมราช และสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราช

Sam Chom Congregation Hall is a small hall within the Khot Congregation Hall. It houses a fully dressed Ayutthaya style Buddha image in the Subduing Mara Posture known as "King Si Thamma Sokarat."

วิหารทับเกษตร เป็นพระระเบียงอยู่รอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ จึงเรียกชื่อว่า "ระเบียงตีนธาตุ" มีซุ้มข้าง
 ค้ำและซุ้มเรือนแก้วที่ฐานพระบรมธาตุเจดีย์รวม ๔๕ ซุ้ม เบื้องล่าง มีพระพุทธรูปปูนปั้น และพระพุทธรูป
 สำริด ประดิษฐานอยู่หน้าซุ้มข้างค้ำและซุ้มเรือนแก้ว เดิมใช้เป็นี่แสดงพระธรรมเทศนา จึงมีธรรมาสน์ทั้งสี่ทิศ
 Thap Kaset Congregation Hall is a gallery around the base of Phra Boromathat Stupa, also
 known as "Gallery at the Foot of the Buddha's Relics." There are altogether ๔๕ niches
 for Buddha statues at the stupa base, some of which are lined with elephant figures. Below
 are situated a stucco Buddha image and a bronze one in front of these niches. This Hall was
 formerly used for delivering Buddhist sermons, so
 there are pulpits at all four corners.

วิหารพระปัญญา เป็นวิหารขนาดเล็ก อยู่ภายใน วิหารคด ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของบรมธาตุเจดีย์ ภายในมีพระพุทธรูปชื่อ "พระปัญญา" มีปริศนาธรรมว่า เมื่อกราบไหว้ พระปัญญาแล้วให้ถอยหลังกลับออกมา อย่าหันหลังกลับปริศนาธรรมนี้ไขความได้ว่าบุคคลผู้มีปัญญาพิงหาความจริงด้วยตนเองมิใช่เชื่อ ตามคำบอก ของผู้อื่นแต่ถ่ายเดียว

Phra Panya Congregation Hall is a small hall northeast of Phra Boromathat Stupa inside the Khot Congregation Hall. The hall houses a Buddha image know as "**Phra Panya.**"

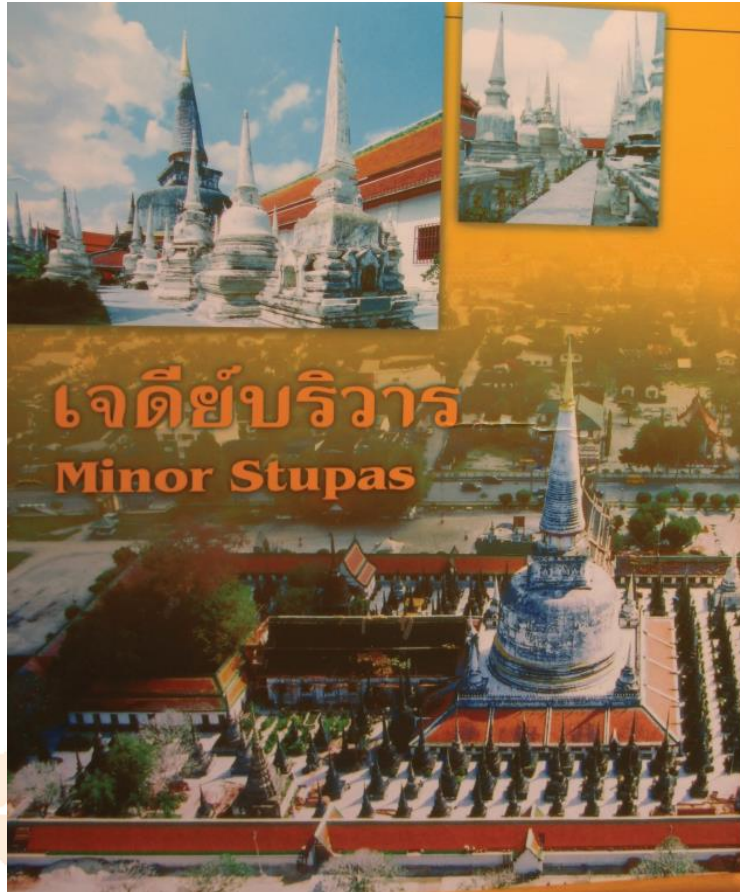
วิหารพระแอต เป็นวิหารขนาดเล็กอีกหลังหนึ่ง อยู่ภายในวิหารคด ประดิษฐานพระกัจจายนะ (หรือ พระสังกัจจายน์) ชาวบ้าน เรียกว่า "พระแอต" สร้างขึ้น ตามความเชื่อว่าเป็นสาวกที่มีอิทธิฤทธิ์ก่อให้เกิดความสงบสุขแก่บ้านเมืองโดยเหตุที่พระพุทธรูปองค์นี้ อวบอ้วน และประทับนั่งเอนไปข้างหลัง จึงมักมีพุทธ ศาสนิกชนนิยมนำไม้ไปค้ำหลัง เพราะเชื่อกันว่าจะช่วย แก้อาการปวดหลังปวดเอวได้

Phra Aet Congregation Hall is another small hall within the Khot Congregation Hall housing Phra Sangkatchai Buddha image known to the local people as "Phra Aet." The image was built in accordance with the belief that Phra Aet would have the power to bring peace and happiness to the city. Because this Buddha image is chubby and seated reclining to the back, it is customary for the Buddhist devotees to place supporting sticks at the back in the belief that it will cure backaches.

วิหารเขียน เป็นวิหารขนาดกลางอยู่ถัดจาก วิหารพระทรงม้าไปทางทิศเหนือโดยเหตุที่แต่เดิมมีภาพเขียนจิตรกรรมไทยที่ผนังและเสาของวิหาร จึงมีชื่อว่า "วิหารเขียน" ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์ เครื่องพุทธบูชาที่เป็นเครื่องทอง เครื่องเงิน เช่น ต้นไม้ ทอง ต้นไม้เงิน เข็มขัด แหวน สร้อยข้อมือ สร้อยคอ ตุ่มหู และปิ่นปักผม เป็นต้น ด้านหน้าประตูวิหารมีอุปกรณ์การเสี่ยงเซียมซี ถัดมามี พระพุทธรูปทรงเครื่องปาง ประทานอภัย ชื่อว่า "พระพวย" ผู้คนนิยมอธิษฐานหรือบนบานเพื่อขอบุตรเมื่อได้ สมปรารถนาแล้วก็นำภาพถ่ายของบุตร มาวางไว้ เป็นการแก้บน

Khian Congregation Hall is a medium size hall next to Phra Song Ma Congregation Hall to the north. It is called the “**Khian or Painted Congregation Hall**” because there are paintings on the walls and pillars. Today it is a museum exhibiting object used for paying homage to the Buddha that are made of gold and silver such as gold and silver trees, belts, rings, bracelets, necklaces, ear-rings, and ornament pins. In front of the gates there is a place for fortune-telling by drawing numbers, and a Buddha image in the Granting of Forgiveness Posture known as “**Phra Phuay.**” People usually come here to pray for the birth of a child. After their wishes have been granted they would place the photographs of their children in front of the image.

เจดีย์บริวาร เป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ ขนาดย่อม เรียงรายอยู่เป็นแถวภายในวิหารคด (หรือพระดำน) รอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ทยอยก่อสร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวมจำนวน ๑๕๘ องค์ เจตนาการสร้างก็เพื่อเป็นเสมือน พุทธสาวกที่ประทับอยู่รายรอบองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ หาดทรายแก้ว

Nakhon Si Thammarat

There are smaller bell-shape stupas surrounding Phra Boromathat Stupas inside the Khot Congregation Hall (Phra Darn Hall). They were gradually built since the late Ayutthaya period up to the early Bangkok period. These ๑๕๘ stupas were constructed to represent the Buddhist devotees surrounding the Buddha at Sai Kaeo Beach.

พระพุทธบาทจำลอง เป็นมณฑปอยู่ทาง ทิศเหนือของพระบรมธาตุเจดีย์ ภายในมณฑปประดิษฐาน แผ่นหิน สลักเป็นพระพุทธรูปบาทจำลอง สร้างเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ในสมัย พระเจ้าสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ผู้สร้างคือ พระรัตนธัชมุนี (ม่วง ศิริรัตน์) ที่หน้ามณฑปมีซุ้มพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลาลงรักปิดทอง ชื่อ "พระบุญมาก" ซึ่งเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์

Located north of Phra Boromathat Stupa is a mondhop, a square structure with four arches and pyramid roof, housing the replica of the Buddha's footprint carved on a stone. The replica was made by Phra Rattanathatchamuni (Muang Ratnathatthera) on January ๑, ๑๙๐๗ when Chao Phraya Sutham Montri (Nuphrom) was the Governor of Nakhon Si Thammarat. In front of the mondhop is a niche containing a highly revered Buddha image in the Subduing Mara posture covered with gold leaves on black lacquer known as "Phra BunMak."

เจดีย์หิน เป็นเจดีย์แกรนิตศิลปะจีน ซึ่งนำ มาจากประเทศจีน เล่ากันว่าเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิ ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รอบฐานเจดีย์ มีต้นหว้าอยู่หกต้น ชาวบ้านจึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "เจดีย์หกหว้า"

Stone Stupa is a Chinese style pagoda made of granite believed to contain the ashes of King Taksin the Great. It is locally known as “Pagoda of the Six Jambolan Trees” since there are six Jambolan trees around the pagoda base.

City Museum
Nakhon Si Thammarat

วิหารโพธิ์ลังกา เป็นวิหารขนาดกลาง สร้างรอบ ต้นโพธิ์ลังกา มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดง พระพุทธรูปและศิลปวัตถุ เช่น ศิลจารึก พระพุทธรูปต้นไม้เงิน และเครื่องใช้ของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น

Pho Lanka Congregation Hall is a medium-size hall built around a Lanka Bodhi tree. There is a big reclining Buddha image to the west. The hall is now a museum exhibiting Buddha images and art objects such as stone inscriptions, silver trees, and belongings of Nakhon Si Thammarat's past governors.

City Museum
 Nakhon Si Thammarat

วิหารหลวง เป็นพระอุโบสถของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ลักษณะสถาปัตยกรรม แบบอยุธยาที่สวยงาม และสมบูรณ์มีจุดเด่นที่ฐานพระวิหารซึ่งโค้งคล้ายเรือสำเภา และมีเสากลมปลายสอบเข้าหากัน ทำให้พระวิหาร ดูคล้ายเรือลอยอยู่กลางทะเล ส่วนหน้าบันด้านหน้าเป็นไม้ แกะสลักรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ หน้าบัน ด้านหลังเป็นรูปพระนารายณ์ ทรงครุฑ ศิลปะ อยุธยาที่วิจิตรงดงาม ภายในพระวิหารมีพระพุทธรูปปางมาร วิชัย เป็นประธาน ชื่อ " พระศรีศากยมุนีศรีธรรมราช" ปูนปั้นลงรักปิดทอง ขนาดหน้าตัก กว้าง ๓ วา ๑ ศอก ๑๒ นิ้ว สูง ๕ วา มีพระอัครสาวก เบื้องซ้ายคือ พระโมคคัลลาน์และเบื้องขวา คือพระสารีบุตร อยู่หน้าพระ ประธาน

Phra Wihan Luang is an ordination hall of Phra Mahathat Woramaha Wihan Temple. It is a perfect and beautiful example of Ayutthaya architecture. Its centre-piece is the base that curves like a junk boat with two round masts with their tops touching, making it appear as though the hall is drifting in the sea. The front gable consists of a beautiful Ayutthaya-style wood carving of Indra riding the Erawan elephant. The back gable shows Vishnu riding on the Garuda bird. Inside the hall there is a stucco Buddha image in the Subduing Mara Posture covered with gold leaves on black lacquare know as "Phra Si Sakayamuni Si Thammarat." The lap is measured nearly ๗ meters wide and the body is ๑๐ meters high. There are statues of the two disciples, Phra Moggallana and Phra Sariputra in front of the main statue.